

โครงการพัฒนาข้อเสนอเพื่อการเพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค
ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

เสนอต่อ
สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

โดย
โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP)

โครงการพัฒนาข้อเสนอเพื่อเพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

1. ความเป็นมา หลักการและเหตุผล

ในปี พ.ศ. 2559 คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้ออกประกาศ เรื่อง ประเภทและขอบเขตของบริการสาธารณสุข ฉบับที่ 10 โดยกำหนดนิยามของ “การสร้างเสริมสุขภาพ” คือ บริการหรือกิจกรรมที่ให้โดยตรงแก่บุคคล ครอบครัวหรือกลุ่มบุคคล เพื่อเสริมสร้างความตระหนักและขีดความสามารถของบุคคลในการดูแลสุขภาพตนเอง และ “การป้องกันโรค” คือ บริการหรือกิจกรรมทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ให้โดยตรงแก่บุคคล ครอบครัวหรือกลุ่มบุคคล เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดโรค โดยรายการหรือกิจกรรมบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค (P&P) ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ มีขอบเขตครอบคลุมการตรวจคัดกรอง การสร้างเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ความรู้ การสร้างเสริมภูมิคุ้มกัน การฉายา และการทำหัตถการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ทั้งนี้ บริการดังกล่าวต้องไม่รวมถึงการเฝ้าระวังโรค และการป้องกันไม่ให้เกิดภาวะแทรกซ้อนหรือการชะลอความรุนแรงของอาการป่วยที่ถือว่าเป็นกิจกรรมด้านการรักษาพยาบาล ซึ่งมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสามารถจำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม ตามผู้มีสิทธิได้รับบริการ ได้แก่ กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ กลุ่มเด็กเล็กอายุ 0-5 ปี กลุ่มเด็กโตและวัยรุ่นอายุ 6-24 ปี กลุ่มผู้ใหญ่อายุ 25-59 ปี และกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป (1) ในปี พ.ศ. 2560 คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้ออกประกาศฯ ฉบับที่ 11 โดยเพิ่มมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่มีลักษณะเป็นรายโครงการเข้าสู่ขอบเขตของบริการ ซึ่งมีบริการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยงสูงเป็นมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรครายการแรกที่มีลักษณะเป็นรายโครงการ (2)

แม้คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติจะได้พยายามกำหนดมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคไว้ ดังที่ปรากฏในประกาศฯ ฉบับ 10 และเพิ่มเติมขอบเขตของรายการหรือกิจกรรมบริการไว้ในประกาศฯ ฉบับที่ 11 อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเป็นเพียงการขยายบริการที่มีอยู่เดิมออกไปให้มีความครอบคลุมประชากรในกลุ่มอายุอื่นมากขึ้น เช่น การขยายการคัดกรองดาวน์ซินโดรม (down syndrome) ในมารดาทุกช่วงอายุ หรือการปรับเปลี่ยนบริการให้สอดคล้องกับข้อแนะนำหรือหลักฐานทางวิชาการที่เป็นปัจจุบัน เช่น การให้วัคซีน MMR เข็มที่สองในเด็กอายุ 1.5 ปี จากเดิมที่เคยให้ในเด็กอายุ 2.5 ปี ซึ่งจะเห็นได้ว่า นอกจากบริการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มประชากรเสี่ยงที่คณะกรรมการฯ ได้เพิ่มเข้าสู่ชุดสิทธิประโยชน์ในปี พ.ศ. 2560 พร้อมกับการขยายขอบเขตของบริการออกไปแล้วนั้น คณะกรรมการฯ ไม่ได้มีการประกาศมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคใหม่เพิ่มเติม นับแต่มีการประกาศในปี พ.ศ. 2559

ข้อจำกัดของการเพิ่มมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเข้าเป็นสิทธิประโยชน์ใหม่ อาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น กระบวนการหรือเกณฑ์การคัดเลือกกิจกรรมบริการสร้างเสริมสุขภาพหรือป้องกันโรคที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นกระบวนการหรือเกณฑ์เดียวกับที่ใช้ในการคัดเลือกมาตรการด้านการรักษาพยาบาลเป็นสิทธิประโยชน์ โดยกระบวนการและเกณฑ์ดังกล่าวอาจไม่เหมาะสมกับมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค เนื่องจากมีความแตกต่างจากมาตรการด้านการรักษาพยาบาล โดยเฉพาะการวัดประสิทธิผล ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข และประชากรที่ได้รับผลกระทบ ตลอดจน

มาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคได้รับความสำคัญจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียน้อยกว่า มาตรการด้านการรักษาพยาบาล จึงได้รับการเสนอเพื่อพิจารณาเข้าเป็นสิทธิประโยชน์น้อยกว่ามาตรการด้านการรักษาพยาบาล

ทั้งนี้ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ได้เล็งเห็นความสำคัญของการเพิ่มสิทธิประโยชน์มาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค จึงมอบหมายให้โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP) ศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการและข้อเสนอเพื่อการเพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยคาดหวังให้เกิดกระบวนการอันเป็นระบบ มีความน่าเชื่อถือ มีความโปร่งใส ผ่านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้เชี่ยวชาญตลอดทั้งกระบวนการ รวมถึงมีการใช้ข้อมูลทางวิชาการในการวิเคราะห์และจัดทำข้อเสนอแนะดังกล่าว ซึ่งกระบวนการและข้อเสนอแนะนี้จะถูกนำไปใช้เพื่อปรับปรุงชุดสิทธิประโยชน์ด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสำหรับประชากรไทยให้มีมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคใหม่ที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มประชากร

2. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อจัดทำข้อเสนอสำหรับจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค¹ เพิ่มเป็นสิทธิประโยชน์ใหม่ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ย่อย

- (1) เพื่อจัดทำร่างกระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค
- (2) เพื่อคัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสำหรับการแก้ไขปัญหาสุขภาพที่สำคัญของประชากรไทย
- (3) เพื่อจัดทำข้อเสนอกิจกรรมบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสำหรับบรรจุเป็นสิทธิประโยชน์ใหม่

¹รายการสิทธิประโยชน์ด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในโครงการนี้ หมายถึง มาตรการและนโยบายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างเสริมสุขภาพ 2) ป้องกันโรค และ 3) ตรวจคัดกรองทางสุขภาพ ไม่รวมยาและวัคซีน

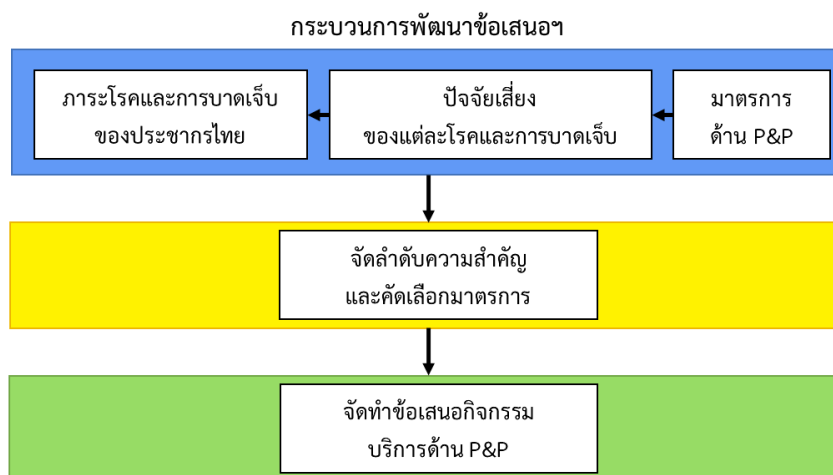
3. ขอบเขตการดำเนินงานและเป้าหมาย

โครงการนี้มีขอบเขตการดำเนินงานและเป้าหมายเพื่อพัฒนาข้อเสนอสำหรับจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเพื่อเพิ่มเป็นสิทธิประโยชน์ใหม่ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติซึ่งประกอบด้วย 3 กองทุนหลัก คือ กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กองทุนประกันสังคม และกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ โดยเพิ่มเติมจากชุดสิทธิประโยชน์เดิมตามประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง ประเภทและขอบเขตของบริการสาธารณสุข (ฉบับที่ 10 และ 11)

การพัฒนาข้อเสนอมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่พัฒนาในครั้งนี้มีขอบเขตตามประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง ประเภทและขอบเขตของบริการสาธารณสุข (ฉบับที่ 10 และ 11) ประกอบด้วย (1) การตรวจคัดกรองเพื่อค้นหาภาวะเสี่ยง (2) การสร้างเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ความรู้ และการสาธิต (3) การทำหัตถการ และ (4) การสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่มีลักษณะเป็นรายโครงการ

4. กรอบการดำเนินงาน

การพัฒนาข้อเสนอฯ ของโครงการนี้ มีกรอบการดำเนินงานโดยเริ่มจากพัฒนากระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้าน P&P ตลอดจนทำการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรการด้าน P&P ที่มีประสิทธิผล/ความคุ้มค่าทางสาธารณสุขและสอดคล้องกับปัจจัยเสี่ยงและปัญหาสุขภาพที่เป็นภาระโรคของประเทศไทยในปัจจุบัน จากนั้นทำการจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้าน P&P โดยร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง และจัดทำเป็นข้อเสนอกิจกรรมบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสำหรับบรรจุเป็นสิทธิประโยชน์ใหม่ ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบการพัฒนาข้อเสนอสำหรับจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

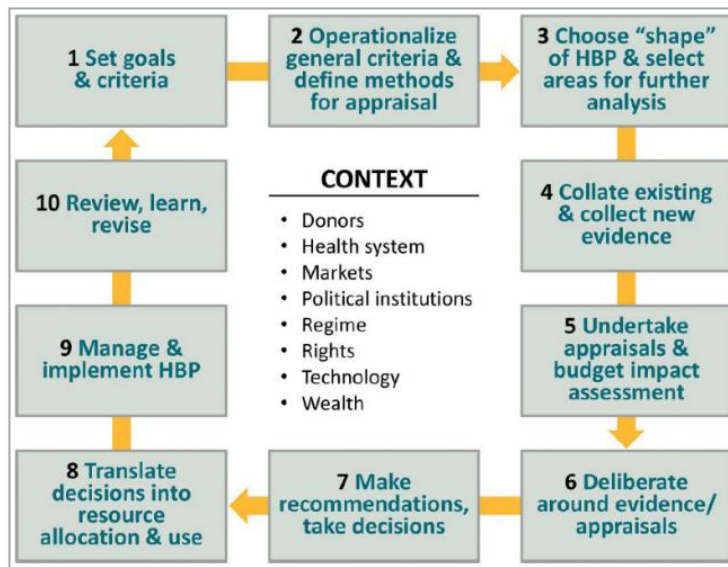
5. ขั้นตอนการดำเนินงาน

5.1 พัฒนาระบบการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

5.1.1 ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานทั้งในต่างประเทศ จำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ แคนาดา ไต้หวัน ออสเตรเลีย/นิวซีแลนด์ อังกฤษ และสิงคโปร์ เพื่อจัดทำร่างกระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสำหรับเพิ่มเป็นสิทธิประโยชน์ใหม่ภายใต้หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในประเด็นดังนี้

- (1) ข้อมูลทั่วไปของแต่ละประเทศ โดยทบทวนตามหัวข้อได้แก่ 1) ระบบประกันสุขภาพของประเทศ 2) กระบวนการ เกณฑ์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการคัดเลือกมาตรการด้านสุขภาพเพื่อบรรจุเป็นชุดสิทธิประโยชน์ทั่วไป และ 3) คำนิยามหรือคำอธิบายของ สิทธิประโยชน์/ชุดสิทธิประโยชน์ การสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค
- (2) ระบบอภิบาล (โครงสร้างหน้าที่และความรับผิดชอบ) ของการพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์มาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค
- (3) แนวทางการพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์มาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ประกอบด้วย กระบวนการ ขั้นตอน และเกณฑ์การคัดเลือก

การทบทวนในประเด็นระบบอภิบาลและแนวทางการพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์มาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค พิจารณาตามสื่อบงค์ประกอบหลักในการกำหนดสิทธิประโยชน์ (รูปที่ 1) (3)

รูปที่ 1 สื่อบงค์ประกอบหลักในการกำหนดชุดสิทธิประโยชน์

- (4) เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยทบทวน 1) ชื่อเกณฑ์ 2) คำจำกัดความ และ 3) เกณฑ์การให้คะแนน วิธีการให้คะแนน และผู้มีสิทธิให้คะแนน
- (5) ประเด็นเพิ่มเติมอื่นๆ ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์

5.1.2 ทบทวนเครื่องมือที่ใช้ในการคัดเลือกมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

โครงการนี้เลือกใช้เครื่องมือ The SEED Toolkit (Systematic thinking for Evidence-based and Efficient Decision-making Tool) สำหรับพัฒนาเกณฑ์การจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ร่วมกับการทบทวนเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการฯ จากต่างประเทศในข้อ 5.1.1

5.1.3 พัฒนาระบบการกระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนในข้อ 5.1.1 และ 5.1.2

5.1.4 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้บริหารหรือปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อคิดเห็นต่อร่างกระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

(1) ผู้ให้ข้อมูล/ข้อคิดเห็น

ผู้ให้ข้อมูล/ข้อคิดเห็นต่อร่างกระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ในโครงการนี้ประกอบด้วย 2 กลุ่มคือ (1) คณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง (2) ผู้ดูแล/ผู้รับผิดชอบงานด้านสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค และ (3) นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผู้ให้ข้อมูล/ข้อคิดเห็นต่อร่างกระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกฯ

ผู้ให้ข้อมูล/ข้อคิดเห็น	สังกัด/หน่วยงาน
คณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง	คณะอนุกรรมการกำหนดประเภทและขอบเขตในการให้บริการสาธารณสุขที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต
	คณะอนุกรรมการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค
ผู้ดูแล/ผู้รับผิดชอบงานด้านสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
	สำนักงานประกันสังคม
	กรมบัญชีกลาง
	กระทรวงสาธารณสุข
	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญ	นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัย
	นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

(2) การพัฒนาข้อคำถามสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ในโครงการนี้ มีประเด็นหลักในการพิจารณาร่างกระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกฯ 3 ประเด็นหลักคือ (1) ความเหมาะสมกระบวนการ (2) ความเหมาะสมของเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกและ (3) ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกฯ ดังภาคผนวก ก

(3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ดำเนินโครงการจะดำเนินการสัมภาษณ์ในระหว่างเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน พ.ศ. 2563 ซึ่งผู้ดำเนินโครงการทำการบันทึกเสียงการสนทนาโดยใช้เครื่องบันทึกเสียง และเก็บเป็นไฟล์เสียงในรูปแบบ MP3 โดยได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล/ข้อคิดเห็นก่อนเริ่มทำการเก็บข้อมูล

(4) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ดำเนินโครงการนำไฟล์เสียงที่ได้จากสัมภาษณ์เชิงลึกมาถอดข้อความแบบคำต่อคำ (verbatim transcription) จากนั้น จะนำบทสนทนามาวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความครอบคลุม ความถูกต้องของเนื้อหา แล้วดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5.1.5 จัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อพิจารณากระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

5.2 คัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค สำหรับการแก้ไขปัญหาสุขภาพที่สำคัญของประชากรไทย

5.2.1 คัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการจัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(1) การกำหนดปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพที่ควรนำมาพิจารณาในการทบทวน

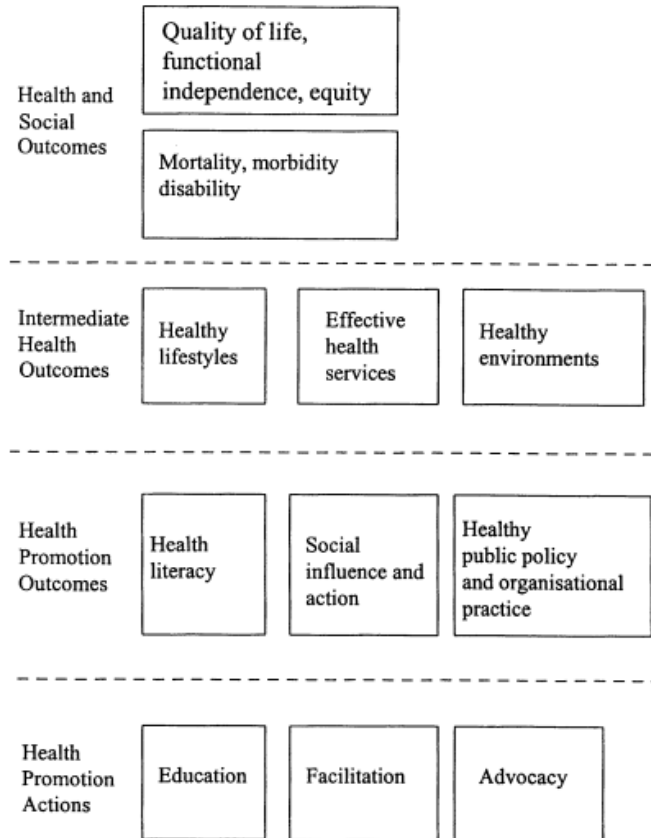
โครงการนี้กำหนดรายการปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพโดยการทบทวนจากรายงานภาวะโรคและปัจจัยเสี่ยงของประเทศไทย พ.ศ. 2557 (4)

(2) ทบทวนมาตรการ/นโยบายด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในต่างประเทศ โดยมาตรการ/นโยบายฯ ให้หมายรวมถึงมาตรการ/นโยบายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ส่งเสริมสุขภาพ 2) ป้องกันโรค และ 3) คัดกรองโรคหรือปัญหาสุขภาพ

- การใช้คำค้น

ให้พิจารณาตามประเด็น/มาตรการที่ โดยใช้คำค้นตามหลัก PICO (population, intervention, comparator, outcome) ซึ่งมีข้อพิจารณาเพิ่มเติม ดังนี้

- Population: กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ของมาตรการ/นโยบายฯ จะเป็นกลุ่มคน หรือชุมชน เช่น นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาเขตจังหวัด...
- Complex package of interventions: มาตรการ/นโยบายฯ ส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะชุดโครงการ หรือประกอบไปด้วยมาตรการมากกว่า 1 มาตรการใช้ร่วมกัน ดังนั้นในการทบทวนนี้ หากการศึกษา
- Outcomes: ผลลัพธ์ของมาตรการ/นโยบายด้านนี้สามารถเป็นไปได้หลายระดับ (5) ดังรูปที่ 2 โดยการ ทบทวนนี้ ให้พิจารณาผลลัพธ์ของมาตรการ/นโยบายฯ ตั้งแต่ระดับ Health promotion outcome ขึ้นไป

รูปที่ 2 ผลลัพธ์ของมาตรการ/นโยบายด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

- Study design: รูปแบบของการศึกษาประสิทธิผลของมาตรการ/นโยบายด้านนี้ เป็นไปได้หลากหลาย ตั้งแต่ systematic reviews, RCT, Quasi-experimental design และ observational study เป็นต้น ซึ่งการทบทวนนี้ให้นำเข้าการศึกษาด้วยรูปแบบทุกอย่าง
- ในกรณีที่เป็นการคัดกรอง หรือป้องกันโรค (หรือปัญหาสุขภาพ) ใดโรคหนึ่ง ให้ระบุชื่อโรค/ปัญหา สุขภาพเข้าไปในคำค้นด้วย
- **ฐานข้อมูลที่ใช้สำหรับการค้นวรรณกรรม/เอกสารที่เกี่ยวข้อง**
 การค้นวรรณกรรม/เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรการ/นโยบายด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกัน โรคสามารถใช้ฐานข้อมูลเพื่อสืบค้นที่เป็นไปได้หลากหลาย โดยการศึกษาให้เริ่มจากการค้นจาก
 - ฐานข้อมูลห้องสมุด Cochrane
 - PubMed และ EMBASE
 - Snowballing technique โดยการค้นต่อจาก references ที่ การศึกษาอ้างอิงถึง
 - Google scholar
 - ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ในประเทศไทย
 - ฐานข้อมูลห้องสมุด สวรส.

- รายงานการประเมินผลโครงการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคต่างๆ ของ สสส.
 - ฐานข้อมูลด้านอื่นๆ ที่สำคัญ
 - ประเภทของหลักฐานที่นำมาทบทวน
 - พิจารณาเฉพาะหลักฐาน 5 กลุ่ม โดยให้ความสำคัญกับประเภทของหลักฐานตามลำดับ ดังต่อไปนี้
 - รายงานจาก Cochrane review หรือการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (systematic review) จากฐานข้อมูลอื่นๆ
 - การศึกษาวิจัยเดี่ยวที่เป็น Randomized Control Trials (RCTs)
 - การศึกษาวิจัยเดี่ยวที่มีรูปแบบการศึกษาอื่นๆ เช่น Observational study
 - ดุษฎีนิพนธ์ (Ph.D. thesis) ในประเทศไทย
 - รายงาน/การศึกษาขององค์กรที่น่าเชื่อถือ

ทั้งนี้ หากค้นเจอการศึกษาที่เป็น systematic reviews และ/หรือ RCTs แล้ว สามารถหยุดค้นต่อได้ แต่หากไม่พบการศึกษาที่เป็น systematic reviews และ/หรือ RCTs จึงค้นการศึกษารูปแบบอื่นๆ ต่อไป
 - การคัดเลือกวรรณกรรม/เอกสารเพื่อนำมาทบทวน
 - การคัดเลือกวรรณกรรม/เอกสารเพื่อนำมาทบทวนในการศึกษานี้มีเกณฑ์นำเข้า (inclusion criteria) ดังนี้
 - เป็นการประเมินมาตรการ/นโยบายฯ ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ/ป้องกันโรค/คัดกรองโรค หรือปัญหาสุขภาพ
 - มีรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินมาตรการ/นโยบายฯ ที่ชัดเจน
 - เป็นการศึกษา 1 ใน 5 ประเภทที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

และมีเกณฑ์คัดออก (exclusion criteria) ดังนี้

 - การศึกษามีข้อมูลไม่เพียงพอต่อการสกัดหรือวิเคราะห์ต่อ
- การประเมินคุณภาพของวรรณกรรม/เอกสาร (critical appraisal)
 - หลังจากค้นเจอวรรณกรรม/เอกสารตามคำค้น จะต้องมีการประเมินคุณภาพของวรรณกรรม/เอกสาร นั้นๆ ก่อนนำไปสกัดข้อมูลตามรูปแบบของการศึกษา ดังนี้
 - Systematic review ใช้ PRISMA guideline
 - RCT ใช้ risk of bias assessment tool ของ Cochrane handbook of systematic review
 - Observational study ใช้ Newcastle and Ottawa criteria ซึ่งแบ่งเป็น 2 form สำหรับ cohort study 1 form และ case-control กับ cross-sectional 1 form

(3) เปรียบเทียบมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่มีประสิทธิผล/ความคุ้มค่าทางสาธารณสุขที่ได้ทบทวนกับมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่มีอยู่เดิม (หรือเทียบกับไม่มีมาตรการ ในกรณีที่มาตราการจากการทบทวนฯ เป็นมาตรการใหม่) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่ได้จากการทบทวน

ปัจจัยเสี่ยงของแต่ละโรคและการบาดเจ็บ	มาตรการในชุดสิทธิประโยชน์เดิม	มาตรการที่ได้จากการทบทวน	การดำเนินการต่อไป
ก	มี	มี (มาตรการเดิม)	ไม่นำไปพิจารณา
ข	มี	มี (มาตรการใหม่)	นำไปพิจารณาต่อไป
ค	ไม่มี	มี (มาตรการใหม่)	นำไปพิจารณาต่อไป
ง	ไม่มี	ไม่มี	เสนอแนะให้นำไปพิจารณาหามาตรการในอนาคต

5.2.2 คัดเลือกมาตรการโดยการเปิดรับข้อเสนอจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(1) เปิดรับหัวข้อมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่มีประสิทธิผล/ความคุ้มค่าทางสาธารณสุขจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 9 กลุ่ม ประกอบด้วย

- กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ได้แก่ หน่วยงานระดับกรม ในกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานประกันสังคม กรมบัญชีกลาง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สสส.
- กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ ได้แก่ ราชวิทยาลัยและสมาคมด้านการแพทย์
- กลุ่มนักวิชาการด้านสาธารณสุข ได้แก่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ที่มีหลักสูตรเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข
- ภาคประชาสังคม ได้แก่ องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
- กลุ่มเครือข่ายผู้ป่วย ได้แก่ เครือข่ายผู้ป่วยในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
- ประชาชนทั่วไป ได้แก่ กลุ่มประชาชนที่จากเวทีประชุมรับฟังความเห็นทั่วไปประจำปี
- ภาคอุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์ ได้แก่ สมาคมอุตสาหกรรมเทคโนโลยีเครื่องมือแพทย์ไทย
- กลุ่มนวัตกรรมทางการแพทย์ ได้แก่ ศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ (TCELS)
- คณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง

(2) ประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้เสนอหัวข้อมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคใหม่

(3) ทบทวนมาตรการใหม่ตามเกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นในข้อ 5.1 เพื่อใช้พิจารณาคัดเลือกและจัดทำข้อเสนอมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสำหรับเพิ่มเป็นสิทธิประโยชน์ใหม่หรือทำการศึกษาเพื่อใช้ผลการศึกษาพิจารณาเพิ่มมาตรการเป็นสิทธิประโยชน์ใหม่

5.2.3 จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและข้อเสนอจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเปรียบเทียบตามเกณฑ์ข้อ 5.1

5.3 จัดทำข้อเสนอกิจกรรมบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสำหรับบรรจุเป็นสิทธิประโยชน์ใหม่

5.3.1 รวบรวมมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่ผ่านการจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกในข้อ 5.2.1 และ 5.2.2

5.3.2 จัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้ข้อคิดเห็นต่อมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่ได้รับการจัดลำดับความสำคัญ (จัดการประชุมพิจารณาแยกตามกลุ่มมาตรการ)

5.3.3 จัดทำร่างข้อเสนอเพื่อเพิ่มรายการสิทธิประโยชน์ด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสำหรับประชากรไทยหรือทำโครงการนำร่องในบางพื้นที่

5.3.4 นำเสนอร่างข้อเสนอรายการสิทธิประโยชน์ด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสำหรับประชากรไทยต่อคณะกรรมการกำหนดประเภทและขอบเขตในการให้บริการสาธารณสุขที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต

6. ระยะเวลาดำเนินงาน

โครงการนี้กำหนดระยะเวลาดำเนินงาน 6 เดือน โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กิจกรรมและระยะเวลาการดำเนินงาน

กิจกรรม	1	2	3	4	5	6
พัฒนากระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค						
ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยทบทวนวรรณกรรมและเอกสารของหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ระบบอภิบาล (โครงสร้างหน้าที่และความรับผิดชอบ) ของการพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์มาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค 2) แนวทางการพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์มาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค (กระบวนการ ขั้นตอน เกณฑ์) ของต่างประเทศ โดยเลือกตัวอย่างจาก 5 ประเทศเป็นอย่างน้อย ตลอดจน	/					
เก็บข้อมูลเชิงลึกจากกรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงาน ภายใต้คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น เพื่อให้ข้อคิดเห็นต่อร่างกระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค		/				
จัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อพิจารณากระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค		/				

กิจกรรม	1	2	3	4	5	6
คัดเลือกมาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค สำหรับการแก้ไขปัญหาสุขภาพที่สำคัญของประชากรไทย						
ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรการสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคที่มีประสิทธิผลและสอดคล้องกับปัญหาสุขภาพที่เป็นภาวะ โรคของประเทศไทยในปัจจุบัน	/	/				
ประเมินคุณภาพและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการทบทวน วรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและ ป้องกันโรค		/	/			
เปรียบเทียบมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่มีประสิทธิผลที่ ได้ทบทวน กับมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่มีอยู่เดิม (หรือ เทียบกับไม่มีมาตรการ ในกรณีที่มาตรการจากการทบทวนฯ เป็น มาตรการใหม่) จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการที่ได้ทำการ ทบทวนและเปรียบเทียบตามเกณฑ์			/			
จัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้เสนอหัวข้อมาตรการสร้างเสริม สุขภาพและป้องกันโรคเพื่อพิจารณาจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือก หัวข้อ			/			
ทบทวนมาตรการใหม่ตามเกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อพิจารณาคัดเลือกและ จัดทำข้อเสนอมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสำหรับเพิ่มเป็น สิทธิประโยชน์ใหม่หรือทำการศึกษาเพื่อใช้ผลการศึกษาพิจารณาเพิ่ม มาตรการเป็นสิทธิประโยชน์ใหม่			/	/		
ประเมินคุณภาพและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการทบทวน วรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและ ป้องกันโรค				/		
จัดทำข้อเสนอกิจกรรมบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสำหรับ บรรจุเป็นสิทธิประโยชน์ใหม่						
จัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้ข้อคิดเห็นต่อมาตรการสร้างเสริม สุขภาพและป้องกันโรคที่ได้รับการจัดลำดับความสำคัญ (จัดการประชุม พิจารณาแยกตามกลุ่มมาตรการ)					/	
จัดทำร่างข้อเสนอเพื่อเพิ่มรายการสิทธิประโยชน์ด้านการสร้างเสริม สุขภาพและป้องกันโรคสำหรับประชากรไทยหรือทำโครงการนำร่องใน บางพื้นที่					/	/
นำเสนอร่างข้อเสนอรายการสิทธิประโยชน์ด้านการสร้างเสริมสุขภาพและ ป้องกันโรคสำหรับประชากรไทยต่อคณะกรรมการกำหนดประเภทและ ขอบเขตในการให้บริการสาธารณสุขที่จำเป็นต่อสุขภาพและการ ดำรงชีวิต						/

หมายเหตุ: เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของโครงการวิจัยที่ทางโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP) เป็นผู้รับผิดชอบ ภายใต้การสนับสนุนจากหน่วยงานของท่าน หากมีเหตุจำเป็นที่ทำให้แผนการดำเนินงานต้องเปลี่ยนแปลงไปจากแผนการวิจัยที่ตกลงกับหน่วยงานของท่าน ทางโครงการฯ จะแจ้งให้ท่านทราบโดยเร็ว เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

7. ผลผลิตของโครงการ

- 7.1 กระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการด้านสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค
- 7.2 ข้อเสนอมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ที่ได้ผ่านการจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือก สำหรับพิจารณาเป็นสิทธิประโยชน์ใหม่

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 8.1 กระบวนการและเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ที่สังเคราะห์จากหลักฐานทางวิชาการ
- 8.2 ข้อเสนอรายการมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่สามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชากรแต่ละกลุ่มวัย ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โดยอ้างอิงหลักฐานเชิงประจักษ์ภายใต้การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 8.3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนานโยบายเกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการพัฒนา เกิดการปรับปรุงนโยบาย/มาตรการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่มีความเหมาะสมสำหรับประชากรทุกกลุ่มวัยภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
- 8.4 ประชากรในแต่ละกลุ่มวัยได้รับบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่จำเป็น เหมาะสมกับวัย และมีสุขภาวะที่ดี

9. คณะผู้ทำการศึกษา

9.1 นายวิฑูรย์	พันธุ์มงคล	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
9.2 นายสรายุทธ	ชันระ	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
9.3 นางสาวกุมารี	พัชนี	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
9.4 นายทรงยศ	พิลาสันต์	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
9.5 นายदनัย	ชินคำ	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
9.6 น.ส.ชลทิษา	จันทร์แจ่ม	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
9.7 น.ส.ชนิดา	เอกอัครรุ่งโรจน์	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
9.8 ดร. ญ.พัทธรา	ลีฬหรวงศ์	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
9.9 ดร. ญ.ศรียุทธ์	ตันติเวสส	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

10. เอกสารอ้างอิง

1. คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. ประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง ประเภทและขอบเขตของบริการสาธารณสุข (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2559. 2559.
2. คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. ประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง ประเภทและขอบเขตของบริการสาธารณสุข (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2560. 2560.
3. Glassman A, Giedion U, Sakuma Y, Smith PC. Defining a health benefits package: what are the necessary processes? *Health Systems & Reform*. 2016;2(1):39-50.
4. สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. รายงานภาระโรคและการบาดเจ็บของประชากรไทย พ.ศ. 2557. นนทบุรี; 2560.
5. Nutbeam D. Evaluating health promotion—progress, problems and solutions. *Health promotion international*. 1998;13(1):27-44.